Aika 19.10.2026, klo 10:00 - 11:39

Paikka Kokoushuone Tammi

Käsitellyt asiat

§ 157 **Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus**

§ 158 **Pöytäkirjan tarkastaminen**

§ 159 **Maakuntajohtajan ajankohtainen katsaus**

§ 160 **Riskikartoitus 2026**

§ 161 **Maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestys**

§ 162 **Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenmuutokset 2026**

§ 163 **Asiantuntijalausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta**

§ 164 **Maakuntien liittojen yhteinen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle yhdyskuntakehittämislaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi**

§ 165 **Lausunto luonnoksesta yksityisteistä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi**

§ 166 **Lausunto Länsirata Oy:n Hajala-Nunna ratasuunnitelmasta**

§ 167 **Aluesuunnittelujaoston 21.9.2026 antamat lausunnot ja käsittelemät asiat**

§ 168 **Viranhaltijapäätökset**

§ 169 **Tiedoksi annettavat asiat**

Saapuvilla olleet jäsenet

Ville Valkonen, puheenjohtaja
Saku Nikkanen, 1. varapuheenjohtaja
Pekka Kuusisto, 2. varapuheenjohtaja
Janne Aso, varajäsen
Teija Ek-Marjamäki
Juha Hellstén, varajäsen
Timo Katajainen
Arttu Laaksonen
Emma Lindqvist
Sari Pesonen, poistui 11:27
Juhani Pilpola
Eija Raunio
Jaana Reijonsaari
Ville Roslakka
Konsta Weber
Nicke Wulff
Anna-Leena Yli-Jama

Muut saapuvilla olleet

Petra Määttänen, hallintojohtaja, sihteeri
Jyri Arponen, maakuntajohtaja, esittelijä
Kaija Hartiala, Mv:n I varapuheenjohtaja
Sara Koiranen, Mv:n III varapuheenjohtaja
Riikka Leskinen, toimialapäällikkö
Laura Lähteenmäki-Ojala, Mv:n II varapuheenjohtaja
Johanna Mattila, aluekehitysjohtaja
Malla Rannikko-Laine, edunvalvontajohtaja
Heidi Saaristo-Levin, suunnittelujohtaja
Kirsi Stjernberg, viestintäpäällikkö
Aliisa Wahlsten, Mv:n puheenjohtaja
Ted Bergman, poistui 10:43
Heli Mäkynen, johdon assistentti
Kaisa Äijö, maakunta-arkkitehti, poistui 11:21

Poissa

Mikko Aaltonen
Kimmo Aho
Marjukka Karttunen
Laura Kontu

Allekirjoitukset

Ville Valkonen
Puheenjohtaja

Petra Määttänen
Sihteeri

Pöytäkirjan tarkastus

Pöytäkirja on tarkastettu ja hyväksytty

20.10.2026	20.10.2026
Timo Katajainen	Teija Ek-Marjamäki

§ 157
Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Kutsu ja esityslista on lähetetty maakuntahallituksen jäsenille ja varajäsenille sekä maakuntavaltuuston puheenjohtajille.

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Puheenjohtaja toteaa kokouksen laillisesti koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Hyväksytään kokouksen käsittelyjärjestykseksi jäsenille toimitettu esityslista.

Päätös
Puheenjohtaja Ville Valkonen totesi kokouksen laillisesti koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi, koska läsnä oli 17 jäsentä.

§ 158
Pöytäkirjan tarkastaminen

Pöytäkirjat hyväksytään ja tarkastetaan sähköisesti.

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus valitsee pöytäkirjantarkastajiksi Kimmo Ahon ja Timo Katajaisen.

Päätös
Pöytäkirjantarkastajiksi valitaan Timo Katajainen ja Teija Ek-Marjamäki.

§ 159
Maakuntajohtajan ajankohtainen katsaus

Varsinais-Suomessa yli 500 000 asukasta ja kasvulle ennustetaan jatkoa

Varsinais-Suomi vahvistaa asemaansa asukasluvultaan Suomen kolmanneksi suurimpana maakuntana ja nopeimmin kasvavien joukossa. Maakunnan asukasluku ylitti Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan elokuussa puolen miljoonan asukkaan rajan. Tarkka luku oli elokuun lopussa 500 321.

Varsinais-Suomen väestönkasvun ennustetaan myös jatkuvan tulevaisuudessa. Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n päivitetyn väestöennusteen mukaan maakunnan asukasluku kasvaisi yhteensä 18 500 asukkaalla vuoteen 2050 mennessä. Nopeimmin ennusteen mukaan kasvaisi Turku yli 35 000 asukkaalla. Myös muut Turun kaupunkiseudun kunnat kasvaisivat, mutta muissa kunnissa väestön ennustetaan vähenevän.

MDI:n ennusteen mukaan myös työikäisen väestön kasvu jatkuisi Varsinais-Suomessa ja Turun kaupunkiseudulla. Sen sijaan peruskouluikäisten määrän ennustetaan laskevan voimakkaasti koko maakunnassa Turkua, Raisiota ja Naantalia lukuun ottamatta.

Tarkempi analyysi ja kuvat MDI:n väestöennusteesta löytyy osoitteesta: lounaistieto.fi/varsinais-suomen-vaestonkasvulle-ennustetaan-jatkoa

Länsiradan etenemisen tilanne

Länsiradan suunnittelu on edennyt pitkälle ja se on Suomen ainut rakentamisvalmis suuri ratahanke. Hankkeella on kolme lainvoimaista ratasuunnitelmaa, Espoo–Hista, Salo–Hajala ja Nunna–Kupittaa. Lisäksi Hajala-Nunna-ratasuunnitelma on nähtävillä. Edessä olevat seuraavat ratasuunnittelun ja rakentamisvaiheet työllistävät arviolta 14 800 henkilötyövuotta eli Raision kokoisen kaupungin koko työikäisen väestön.

Ensimmäisen rakentamisvaiheen rahoituksesta kunnat ovat sitoutuneet kattamaan 385 miljoonaa ja valtio 385 miljoonaa, minkä lisäksi yhtiö voi ottaa vierasta pääomaa 520 miljoonaa. Kunnat ovat sitoutuneet myös hankkeen toiseen vaiheeseen, mikäli se käynnistetään seuraavan hallituskauden aikana. Hankkeen suunnitteluun on saatu 37,5 miljoonan euron EU-rahoitus. Lisäksi Länsiradalle on haettu EU:n kuluvan ohjelmakauden viimeisestä CEF-liikenneohjelman hausta 9,2 miljoonaa euroa Salo-Kupittaa kaksoisraiteen rakentamissuunnitteluun.

Poikkeuksellisen kunta- ja aluevetoisen hankkeen eteneminen on riippuvainen kuntien päätöksenteosta. Keväällä kunnissa tehdyt päätökset osakassopimuksista on valitusten osalta käsitelty ja käsitteillä hallinto-oikeudessa. Oikeuden päätös Salon jääviyksistä palauttaa päätöksenteon kaupungin käsittelyyn. Salon päätöksiä odotetaan marraskuun alussa.

Kokouksessa käydään läpi hankkeen etenemisen tilanne.

Vesien ja voimien vaihemaakuntakaava, tilannekatsaus.

Vesien ja voimien vaihemaakuntakaavan valmisteluaineisto oli nähtävillä 10.8. –30.9.2026. Nähtävilläolon aikana järjestettiin useita esittelytilaisuuksia, ja kaavaluonnoksesta viestittiin verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa ja muissa viestintäkanavissa. Puhelimitse saatiin noin kymmenen yhteydenottoa. Aineistosta saatiin 37 lausuntoa ja 182 mielipidettä. Palautemäärän arvioidaan vielä kasvavan lokakuun aikana.

Saadun palautteen perusteella erityisesti vesiteemaan liittyvät, uomiin kohdistuvat kaavamerkintä ja kehittämisperiaate ovat herättäneet huolta ja vastustusta viljelijöiden keskuudessa. Toisaalta palautteessa on myös pidetty vesiteeman käsittelyä maakuntakaavassa tärkeänä.

Energiateemasta on saatu selvästi vesiteemaa vähemmän palautetta. Siinä korostuvat erityisesti suunnitellun infrastruktuurin linjaukset maastossa sekä tarve laajentaa vaikutusten arviointia.

Seuraavaksi lausunnot ja mielipiteet käydään huolellisesti läpi, ja niihin valmistellaan vastineet. Saatu palaute otetaan huomioon kaavan jatkovalmistelussa. Kaavaratkaisun jatkokehittämistä ja prosessin seuraavia vaiheita käsitellään maakuntahallituksen tulevissa kokouksissa.

Tulevan EU:n rahoituskehyskauden 2028–2034 kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman valmistelun tilanne

EU:n monivuotisen rahoitusohjelman 2028–2034 kansallisen hallintomallin ja sisältöjen suunnittelu on käynnissä. Suomen osalta kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman valmistelun koordinoinnista vastaa valtionvarainministeriö tiiviissä yhteistyössä valtioneuvoston kanslian kanssa.

Suomen kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman valmisteluryhmän laajennettu kokoonpano kokoontui 2.10.

Kokouksessa käydään läpi kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman valmistelun tilanne.

Varsinais-Suomen ehdotus alueen Suomi-pisteistä

Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksen Varsinais-Suomen alueellinen suunnitelma on valmistunut ja palautettu valtiovarainministeriöön. Suunnitelmassa kuvataan alueen palvelutarve ja tehdään esitys valtion yhteisten Suomi-pisteiden sekä niitä täydentävien muiden asiakaspalvelupisteiden sijoittumisesta Varsinais-Suomessa. Suomi-pisteitä esitetään perustettavaksi palvelutarpeen ja asioinnin suuntautumisen perusteella yhteensä neljä (4) Turkuun, Saloon, Loimaalle ja Uuteenkaupunkiin. Toissijaisena vaihtoehtona esitetään, että jokaiseen ko. kunnista tulee perustaa vähintään Suomi-pisteiden verkostoa täydentävät julkisia palveluita kokoavat Asiointipisteet.

Varsinais-Suomen liitto koordinoi valtiovarainministeriön pyynnöstä alueellisen projektiryhmän työtä ja vastasi alueellisen suunnitelman valmistelusta. Projektiryhmässä olivat edustettuina lisäksi valtion eri virastot, Varsinais-Suomen hyvinvointialue sekä kunnat seutukunnittain. Alueellinen suunnitelma siirtyy seuraavaksi Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistushankkeen kansalliseen tarkasteluun. Lopullisesta Suomi-pisteiden verkostosta päättää valtion yhteisen asiakaspalvelutoiminnan ohjausryhmä VM:n poliittisessa ohjauksessa alkuvuonna 2027.

Tutustu suunnitelmaan: Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksen Varsinais-Suomen alueellinen suunnitelma

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää merkitä ajankohtaisen katsauksen tiedoksi.

Päätös
Business Turun Ted Bergman esitteli Turun seudun energiavision.

Ehdotus hyväksyttiin.

§ 160
Riskikartoitus 2026

VSLDno-2026-365

Maakuntahallitus on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen 19.5.2025 § 88. Ohjeen mukaisesti riskikartoitus tehdään vuosittain. Nyt päivitetyssä riskikartoituksessa on tunnistettu strategisia, toiminnallisia, taloudellisia ja henkilöstöön liittyviä riskejä. Riskejä on arvioitu asteikolla yhdestä neljään.

Riskin vaikutus toteutuessaan:

1. vähäinen vaikutus
2. melko vähäinen vaikutus
3. melko suuri vaikutus
4. suuri vaikutus

Riskin toteutumisen todennäköisyys:

1. vähäinen todennäköisyys
2. melko vähäinen todennäköisyys
3. melko suuri todennäköisyys
4. suuri todennäköisyys

Riskikartoituksen tuloksena riskejä voidaan priorisoida riskin suuruuden perusteella. Riskin suuruus = riskin todennäköisyys * riskin vaikutus. Kunkin riskin kohdalla on kuvattu toimenpiteitä, joilla riskiä pyritään hallitsemaan ja pienentämään.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaan vastuualueiden johtajien ja yksiköiden päälliköiden on raportoitava maakuntajohtajalle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisesta ja merkittävistä riskeistä, niiden hallinnasta sekä mahdollisesti jo toteutuneista riskeistä sekä muista olennaisista sisäisessä valvonnassa esille tulleista havainnoista.

Maakuntajohtaja raportoi maakuntahallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisesta vuosittain toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä. Maakuntahallitus päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportoinnista maakuntavaltuustolle. Se tapahtuu pääsääntöisesti toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä, ellei maakuntahallitus muuta päätä.

Mikäli liiton toiminnassa havaitaan merkittäviä riskejä, tulee jokaisen liiton palveluksessa olevan välittömästi raportoida asiasta esihenkilölleen tai muutoin valvontavastuussa olevalle. Valvontavastuussa olevien tulee välittömästi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin riskin hallitsemiseksi.

Valmistelijat/lisätiedot
Petra Määttänen, hallintojohtaja
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi Varsinais-Suomen liiton riskikartoituksen 2026.

Päätös
Ehdotus hyväksyttiin.

§ 161
Maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestys

VSLDno-2025-587

Liitteet

1 MYR-työjärjestys 2021–2027

Varsinais-Suomen maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) on alueen kehittämiseen vaikuttavien toimenpiteiden ja rakennerahasto-ohjelmien yhteensovittamista varten perustettu toimielin. Maakunnan yhteistyöryhmä toimii yleisasetuksen 6 artiklan mukaisena kumppanuuselimenä maakunnassa. Siitä on säädetty laissa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta 756 /2021, §19 (ALKE- laki). Yhteistyöryhmän asettamisesta ja tehtävistä on säädetty myös Valtioneuvoston asetuksessa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta 797/2021 § 11, §12. Yhteistyöryhmän toiminta on jatkuvaa. Yhteis-työryhmän jäsenet asetetaan kunnanvaltuuston toimikaudeksi. EU:n rakennerahastokauden aikana 2021–2027 kunnallisvaalikausia ovat 2021–2024 ja 2025–2029. Maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpano ja työjärjestys päätetään maakuntahallituksessa.

Maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestystä on päivitetty esteellisyyskäytänteiden osalta. Muutokset on merkitty oheiseen versioon. Maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksen päivitys on valmisteltu Varsinais-Suomen liitossa yhteistyössä yhteistyöryhmän sihteeristön kanssa ja se viedään tiedoksi yhteistyöryhmälle 19.10.2026

Valmistelija/lisätiedot
Johanna Mattila, aluekehitysjohtaja
Esa Högblom, erikoissuunnittelija
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää

1. vahvistaa maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksen esityksen mukaan ja
2. lähettää sen tiedoksi maakunnan yhteistyöryhmälle.

Päätös
Ehdotus hyväksyttiin.

§ 162
Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenmuutokset 2026

VSLDno-2025-413

Varsinais-Suomen liiton maakuntahallitus asetti kokouksessaan 20.10.2025 § 155 maakunnan yhteistyöryhmän ja vahvisti sen kokoonpanon sekä nimesi uudet kuntajäsenet.

Turun kaupunki on 7.10.2026 esittänyt Pipa Turvasta maakunnan yhteistyöryhmän uudeksi varsinaiseksi jäseneksi työllisyysaluejohtaja Jukka Varosen tilalle.

Valmistelija/lisätiedot
Johanna Mattila, aluekehitysjohtaja
Esa Högblom, erikoissuunnittelija
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää valita maakunnan yhteistyöryhmään työllisyysaluejohtaja Pipa Turvasen.

Päätös
Ehdotus hyväksyttiin.

§ 163
Asiantuntijalausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta

VSLDno-2026-417

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta (VN/24069/2026). Suomenkielisten lausuntojen toimittamisen määräaika Lausuntopalveluun oli 9.10., ja Varsinais-Suomen liiton lausunto annetaan siksi maakuntajohtajan lausuntona.

Sähköverkkoon liittämisen kysyntä on kasvanut merkittävästi sähköistymisen, uusiutuvan energian tuotannon lisääntymisen sekä uudentyyppisen sähkönkulutuksen ja sähkövarastoinnin myötä. Sähköverkot ovat ruuhkautuneet alueittain, erityisesti Etelä-Suomessa Varsinais-Suomi mukaan lukien.

Tavoitteet

Lakiesityksen tavoitteena on turvata sähköverkon kapasiteetin tarkoituksenmukainen ja tehokas hyödyntäminen kilpailevien tarpeiden kesken, kun kapasiteetista on niukkuutta. EU:n sähkömarkkinalainsäädännössä asetetaan siirto- ja jakeluverkonhaltijoille yleinen velvoite varmistaa kolmansien osapuolten syrjimätön pääsy verkkoihinsa. Lainsäädäntö mahdollistaa kuitenkin verkkoliityntöjen priorisoinnin, kun menettely perustuu avoimiin, syrjimättömiin ja objektiivisiin kriteereihin.

Esityksessä ehdotetaan sähkömarkkinalakiin uutta etusijamenettelyä, jota verkonhaltijan olisi sovellettava sähkönkäyttökohteiden ja sähkövarastojen liittymispyyntöjen käsittelyssä. Tarjouspyynnöt jaettaisiin neljään etusijaryhmään liittymän tehon ja käyttötarkoituksen perusteella. Etusijaryhmä ja -järjestys määrittäisivät sen, missä järjestyksessä verkonhaltija tarjoaa kapasiteettiaan ja kehittää sähköverkkoaan silloin, kun kapasiteettia ei voida tarjota kaikille liittyjille samanaikaisesti.

Etusijalle asetettaisiin kotitaloudet, pienet ja keskisuuret yritykset, latausinfra sekä yhteiskunnan kriittiset toiminnot. Suuret sähkönkuluttajat, kuten vetytalous-, sähköpolttoaine- ja teollisuuden sähköistämishankkeet, kilpailisivat keskenään rajallisesta verkkokapasiteetista. Datakeskusten pisteytys olisi muuta teollisuutta vaativampi ja erilliset sähkövarastot sijoitettaisiin etusijajärjestyksen viimeiseksi. Etusijamenettelyä ei sovellettaisi sähkön tuotantoon.

Etusijamenettely kannustaisi suurten sähkönkäyttökohteiden ja sähkövarastojen sijoittamiseen alueelle, jossa sähköverkon kapasiteetista ei ole niukkuutta. Niukan kapasiteetin alueilla suurten sähkönkäyttökohteiden liittyjät voisivat parantaa asemaansa vapaaehtoisella jousto- tai tuotantositoumuksella, eli sitoutumalla tarjoamaan sähkömarkkinoille joustavaa sähköntuotantokapasiteettia tai kattamalla osan sähkönkulutuksestaan samalla, niin kutsutulla siirtorajoitusalueella sijaitsevalla uudella sähköntuotannolla. Tarjouspyyntöjen käsittelyssä otettaisiin huomioon lisäksi sähkönkäyttökohteen tai sähkövaraston kehitysaste.

Käytännössä muutos merkitsisi siirtymistä jonotusperiaatteesta kohti sähköjärjestelmän kokonaisedun huomioivaa priorisointia. Etusijamenettelyllä pyritään varmistamaan, että rajallinen verkkokapasiteetti kohdistuu ensisijaisesti yhteiskunnan kannalta tärkeisiin kohteisiin sekä hankkeisiin, jotka tukevat sähköjärjestelmän toimintaa ja vähentävät uusien verkkoinvestointien tarvetta.

Etusijamenettely ei kuitenkaan rajoittaisi liittämisvelvollisuutta. Menettely koskisi vain tarjouspyyntöjen käsittelyn, sähköverkon kapasiteetin tarjoamisen ja sähköverkon kehittämisen ajallista järjestystä.

Ehdotettu laki tulisi voimaan jo 1.1.2027. Lakia sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin sähkönkäyttökohteiden ja sähkövarastojen liittymistä koskeviin tarjouspyyntöihin, joiden perusteella ei vielä ole tehty sopimuksia.

Valmistelija/lisätiedot
Heidi Saaristo-Levin, suunnittelujohtaja
Malla Rannikko-Laine, edunvalvontajohtaja
Kristiina Karppi, erikoissuunnittelija
Miika Tiainen, edunvalvonnan erikoissuunnittelija
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi seuraavan maakuntajohtajan lausuntona annetun lausunnon:

Varsinais-Suomen liitto pitää perusteltuna, että nykyistä saapumisjärjestykseen perustuvaa menettelyä uudistetaan. Tästä näkökulmasta uudistus näyttäytyy ennakoivalta tavalta hallita energiamurrosta koko maan sähköjärjestelmän näkökulmasta. Esitys sisältää eteläisen Suomen näkökulmasta kuitenkin sellaisia haasteita, jonka vuoksi sitä on täysimääräisesti vaikeaa kannattaa.

Tavoite sähkön suurten kulutushankkeiden laadullisesta luokittelemisesta etusijaisuusjärjestykseen verkkoliitynnöissä on kannatettava niillä alueilla, joilla liittymien tarjonta on niukkaa. Eteläisessä Suomessa on jo nyt niukkuutta sekä sähköstä että sähköverkon kapasiteetista, ja alueen sähköverkkoja on vahvistettava riippumatta siitä, millainen liittymien käsittelymenettely otetaan käyttöön. Valtaosa Suomen väestöstä asuu eteläisessä Suomessa, ja alueen sähköntarve kasvaa. Myös vihreän siirtymän teollisuuden potentiaali on suurinta juuri niukkuusalueilla Etelä-Suomessa.

Nykyinen ajalliseen tulojärjestykseen perustuva menettely ei toimi enää tilanteessa, jossa verkon kapasiteettia ja kulutusliittymiä on tarjolla vain hyvin vähän suurimmassa osassa eteläistä Suomea. Nopeuskilpailu verkkoliittymistä suosii yksinkertaisia investointihankkeita, kuten datakeskuksia ja sähkökattiloita. Hienosyisempien vihreän

siirtymän investointihankkeiden suunnittelu, rahoitus ja luvitus esimerkiksi vetytaloudessa on vaativampaa ja hitaampaa. Ehdotetun uudistuksen ytimessä on se, että sähkön suurten kulutushankkeiden tulee ennakoida ja kantaa vastuuta hankkeiden ulkoisvaikutuksista sähköjärjestelmän kokonaisuudelle. Tämä on mahdollista vapaaehtoisten jousto- tai kulutussopimusten menettelyillä.

Varsinais-Suomen liitto pitää erittäin tärkeänä myös sitä, että esityksen etusijaisuusjärjestyksessä turvataan ensisijaisesti kotitalouksien ja pk-yritysten pienemmät liityntämahdollisuudet sekä yhteiskunnan varautumisen kannalta kriittistä toimintaa palvelevat sähkönkäyttökohteet.

Esitys ratkaisisi kuitenkin kapasiteetin niukkuutta ensisijaisesti ohjaamalla suurta sähkönkulutusta alueille, joilla verkkokapasiteettia ja tuotantoa on valmiiksi saatavilla. Liitto ei pidä hyväksyttävänä, että sähköjärjestelmän alueellisen epätasapainon seurauksia tasataan kulutusvaltaisten maakuntien elinvoiman ja investointien kustannuksella. Sijainninohjaus ei saa muodostua pysyväksi kilpailuhaitaksi eteläisen Suomen maakunnille.

Uudistuksessa on siis aluerakenteen ja -politiikan kannalta avoimia kysymyksiä, joita ei ole määritelty ja joiden mahdollisesti voimakkaita vaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi esityksen perusteluissa. Tästä syystä esitystä on muutettava ja täydennettävä seuraavin osin.

1. Tuotantosopimusten aluejaot jäävät avoimeksi

Lakiesityksen perusteluissa ei kuvata aluerajauksia "kantaverkon siirtorajoitusten kannalta samoista alueista". Lakiesityksen mukaan Fingrid määrittelisi nämä myöhemmin, kun laki on jo voimassa. Kun kyse on alueista, joilla tuotettu sähkö nostaisi saman alueen investointihankkeen pisteytystä liityntämenettelyssä, on erittäin keskeistä, minkälaisiin alueisiin eteläinen Suomi jaetaan. Etelässä on jo nyt haasteita sähköverkon kapasiteetin riittävyydessä ja toisaalta taas hyvin niukat mahdollisuudet tuottaa uutta maa- ja merituulivoimaa tiiviin asutuksen, kulttuuriympäristöjen ja maanpuolustuksen takia. Teollista aurinkovoimaa pystytään tuottamaan myös etelässä, mutta sen enimmäiskapasiteetti on selvästi pienempi kuin tuulivoimalla sekä tilatarve suuri.

Varsinais-Suomen investointihankkeiden kannalta olennaista on, kuuluisiko maakunta samaan alueeseen Satakunnan, Pirkanmaan ja Hämeen vai Uudenmaan suuntien kanssa. Avoimeksi jää myös se, käsitelläänkö Ahvenanmaan maa- ja aluevesialueita mahdollisesti osana etusijamenettelyn kokonaisuutta vai jäävätkö ne sen ulkopuolelle itsehallinnon ja erillisten sähköjärjestelmien kehysten vuoksi. Ahvenanmaan aluevesillä tuotetun merituulivoiman liittäminen Manner-Suomen kantaverkkoon kytkeytyy asiaan olennaisesti. Sen mahdollistamiseksi tulisi tutkia ja uudistaa lainsäädännön kehyksiä ensi tilassa.

Tuotantositoumuksiin on mahdotonta ottaa kantaa ilman tätä hyvin keskeistä tietoa siirtorajoitusten aluejaoista. Tältä osin liitto esittää lakiuudistuksen kuvauksen ja sen vaikutusten arvioinnin täsmentämistä. Esityksen mukaan Fingridille tulisi runsaasti valmisteluvastuuta ja aluepoliittista valtaa aluejakojen määrittelijänä. Varsinais-

Suomen liitto esittää, että Fingridin aluemääritelmät tulisi tarkastaa työ- ja elinkeinoministeriössä ja että ministeriön tulisi konsultoida asiassa muita ministeriöitä, keskeisesti ympäristöministeriötä. Lisäksi aluemäärittelyille tulisi asettaa määräajat, ja ne tulisi päivittää säännöllisesti.

2. Vaikutuksia alue- ja yhdyskuntarakenteisiin ei ole arvioitu

Esityksen perusteluissa ei ole arvioitu erikseen sen vaikutuksia alue- ja yhdyskuntarakenteisiin. Tämä on puute, sillä esitys voi vaikuttaa voimakkaasti vihreän siirtymän hankkeiden sijoittumiseen eri alueille Suomessa. Esitys suosii kulutusliittymien sijoittumista pohjoiseen Suomeen, jossa verkkokapasiteettia jo on sekä runsaasti myös uutta potentiaalia tehokkaalle uusiutuvalle sähköntuotannolle.

Esitykseen kuuluva joustositoumuksen menettely loiventaa kuitenkin tätä sijoittumisen vaikutusta, sillä sen mukaan myös eteläiseen Suomeen sijoittuva investointihanke voisi parantaa asemaansa omalla kulutusjoustolla, omiin akkuihin perustuvalla ratkaisulla, Suomessa muualla sijaitsevalla säädettävällä tuotannolla, tai hankitulla markkinaehtoisella joustolla. Yhtä kaikki oletettavaa on, että lakiesityksellä olisi varsin merkittäviä vaikutuksia vihreän siirtymän kulutushankkeiden sijoittumiseen maan eri osiin – ja mahdollisesti myös seudullisella tasolla aluejakojen koosta riippuen. Tähän vaikuttaa erityisesti se, että etusijamenettelyä sovelletaan vain niukkuusalueilla. Toisin sanoen ensisijaisesti käsitellään joka tapauksessa ne liittymiskyselyt, jotka sijoittuvat niille alueille, joissa verkkokapasiteettia on jo nyt. Näitä vaikutuksia tulisi eritellä enemmän ja tarkemmin kuin lausuntoaineistossa on tehty.

3. Vaikutukset sähköverkkojen kehittämiseen avoimia

Esityksen perustelujen mukaan etusijajärjestys vaikuttaisi myös kanta- ja jakeluverkkojen suunnitteluun ja investointiohjelmiin. Lausuntoaineiston perusteella jää kuitenkin epäselväksi, miten vaikutukset kohdentuvat kantaverkon korvaus-, uudistus- ja vahvistusinvestointeihin alueellisesti ja ajallisesti - myös alueiden pitkän aikavälin kehittämistarpeet huomioiden. Varsinais-Suomen liitto pitää tärkeänä, että etusijamenettelyn vaikutukset myös sähköverkkojen kehittämiseen arvioidaan huolellisesti ja että esitetyllä sijainninohjauksella ei sivuuteta verkon kehittämisen alueellisesti laajempia ja ajallisesti pidemmän tähtäimen tarpeita.

Varsinais-Suomen näkökulmasta on tärkeää varmistaa, ettei investointien priorisointi perustu liian vahvasti verkkokapasiteetin nykytilanteeseen, kulloinkin näkyvään liittymäkysyntään tai etusijaluokkiin. Arvioinnissa tulisi huomioida myös alueiden tulevaisuuden kasvupotentiaali sekä vihreän siirtymän strategiset investoinnit. Sijainninohjaus ei saa muodostua pysyväksi kilpailuhaitaksi eteläisen Suomen maakunnille, joissa kulutus ja toisaalta uusien teollisten hankkeiden potentiaali on suuri. Varsinais-Suomessa on vireillä merkittäviä vedyn johdannaisten, sähköpolttoaineiden, satamien ja teollisuuden sähköistymiseen liittyviä hankkeita, joiden toteutuminen edellyttää sähköverkkojen pitkäjänteistä kehittämistä.

Päätös
Ehdotus hyväksyttiin.

§ 164
Maakuntien liittojen yhteinen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle yhdyskuntakehittämislaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

VSLDno-2026-409

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt 1.10.2026 Varsinais-Suomen liitolta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle yhdyskuntakehittämislaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi. Lausuntoa pyydettiin 8.10. mennessä.

Maakuntajohtajat ovat sopineet maakuntaliittojen yhteisen lausunnon antamisesta hallituksen esityksestä eduskunnalle yhdyskuntakehittämislaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 170/2026 vp). Lausunnon allekirjoittaa kaikkien maakuntaliittojen puolesta maakuntajohtajien puheenjohtaja Satu Sikanen, ja lausunto tuodaan tiedoksi maakuntahallitukselle.

Valmistelija/lisätiedot
Heidi Saaristo-Levin, aluesuunnittelujohtaja
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi maakuntien liittojen yhteisen lausunnon:

Maakuntaliitot kiittävät mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä yhdyskuntakehittämislaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Maakuntaliitot pitävät lain tavoitteita kaavojen sujuvan toteuttamisen edistämisestä, kuntien maapolitiikan ennakoitavuuden ja läpinäkyvyyden parantamisesta sekä maanomistajien oikeusturvan vahvistamisesta lähtökohtaisesti kannatettavina. Hallituksen esitys muodostaa yhdessä alueidenkäyttöä ja rakentamista koskevan lainsäädännön kanssa laajan kokonaisuuden, jonka toimivuudella on suuri merkitys kuntien ja alueiden kehittämiselle, investointien toteuttamiselle sekä alueidenkäytön suunnittelu- ja toteuttamisjärjestelmän toimivuudelle.

Maakuntaliitot toteavat myönteisenä, että kevään 2026 lausuntokierroksen jälkeen esitystä on useilta osin täsmennetty. Erityisesti kustannuksiin osallistumisen mahdollisuus poikkeamisluvan yhteydessä on rajattu asemakaava-alueelle, eikä kevään luonnoksessa mukana ollutta puhtaan siirtymän sijoittamislupaa enää sisällytetä osallistumisvelvollisuuden laajennukseen.

Maakuntaliitot pitävät kuitenkin tärkeänä, että lain jatkokäsittelyssä kiinnitetään erityistä huomiota Suomen alueiden erilaisiin kehitysedellytyksiin, kuntien voimavaroihin, seudullisten ja maakunnallisten hankkeiden toteuttamisedellytyksiin

sekä maakuntakaavan asemaan osana alueidenkäytön suunnittelu- ja toteuttamisjärjestelmää.

Esityksen arviot vaikutuksista kuntien talouteen ovat kahdensuuntaisia ja osin huomattavan epävarmoja. Arvioinnissa on päädytty oletukseen, että menolisäykset voitaneen kompensoida lisääntyvillä maapolitiikkatuloilla. Joka tapauksessa vaikutukset on rajattu yhdyskuntakehittämislakiin eikä näin ollen ole huomioitu esimerkiksi jo voimassa olevan lunastuslain vaikutuksia tai valmisteilla olevan alueidenkäyttölain mahdollisia vaikutuksia kuntien korvausvastuiden lisääntymiseen. Eri lakien yhteisvaikutus kasvattanee kuntien menoja ja voi heikentää kaavojen sisältövaatimusten toteuttamisedellytyksiä. Maakuntaliitot pitävät tärkeänä, että kokonaisvaikutuksia kuntien talouteen arvioidaan ennen lakien lopullista hyväksymistä ja että vaikutuksia seurataan jälkiarvioinnissa.

Kuntien erilaiset olosuhteet ja maapoliittinen ohjelma

Maakuntaliitot pitävät kuntien suunnitelmallista ja avointa maapolitiikkaa tärkeänä. Maapoliittinen ohjelma voi edistää päätöksenteon ennakoitavuutta, läpinäkyvyyttä ja maanomistajien yhdenvertaista kohtelua.

Samalla maakuntaliitot korostavat kuntien olosuhteiden huomattavaa erilaisuutta. Kasvavien kaupunkiseutujen, seutukaupunkien, pienten kuntien sekä väestöltään supistuvien kuntien maapoliittiset tarpeet, käytettävissä olevat voimavarat ja kiinteistömarkkinoiden toiminta poikkeavat merkittävästi toisistaan.

Maakuntaliitot pitävät hyvänä, että mahdollisuus olla laatimatta maapoliittista ohjelmaa on hallituksen esityksessä sidottu tilanteeseen, jossa ohjelman laatiminen olisi kunnassa ilmeisen tarpeetonta sen vuoksi, että maapoliittisia toimia käytetään vain harvoin.

Lain toimeenpanossa tulee kuitenkin varmistaa, ettei maapoliittisen ohjelman laatimisesta, ylläpitämisestä ja maapoliittisten toimien seurannasta muodostu erityisesti pienille kunnille niiden toiminnan laajuuteen nähden kohtuutonta hallinnollista velvoitetta.

Maakuntaliitot pitävät tämän vuoksi tärkeänä riittävää valtakunnallista ohjeistusta sekä kuntien erilaiset olosuhteet ja maapoliittisen toiminnan laajuuden huomioon ottavaa lain soveltamista.

Yhdyskuntarakentamisen kustannusten oikeudenmukainen kohdentaminen

Maakuntaliitot kannattavat lähtökohtaa, jonka mukaan merkittävää hyötyä kaavoituksesta saavien kiinteistönomistajien osallistuminen yhdyskuntarakentamisen kustannuksiin perustuu ensisijaisesti sopimiseen ja toissijaisesti kehittämiskorvaukseen. Hallituksen esityksessä tämä perusrakenne säilyy.

Maakuntaliitot pitävät tärkeänä, että sääntely tunnistaa erilaiset alue- ja kiinteistömarkkinaolosuhteet. Kasvavilla kaupunkiseuduilla yhdyskuntarakentaminen voi edellyttää huomattavia ja pitkävaikutteisia etupainotteisia investointeja.

Heikomman kysynnän alueilla puolestaan kaavoitus ei välttämättä synnytä sellaista arvonnousua, jonka avulla yhdyskuntarakentamisen kustannuksia voitaisiin merkittäviltä osin kattaa.

Sääntelyn tulee mahdollistaa yhdyskuntarakentamisen kustannusten oikeudenmukainen ja ennakoitava kohdentaminen siten, ettei kustannusvastuu muodostu kohtuuttomaksi kunnille, kiinteistönomistajille tai muille hankkeen osapuolille.

Maakuntaliitot pitävät siksi tärkeänä, että lain soveltamisessa voidaan riittävästi ottaa huomioon paikallisten kiinteistömarkkinoiden, täydennysrakentamisen sekä pitkävaikutteisten infrastruktuuri-investointien erityispiirteet.

Investointien ja puhtaan siirtymän toteuttamisedellytykset

Maakuntaliitot pitävät tärkeänä, ettei yhdyskuntakehittämislain sääntely tarpeettomasti vaikeuta puhtaan siirtymän ja muiden alueiden elinvoiman kannalta merkittävien investointien toteuttamista.

Maakuntaliitot pitävät myönteisenä, ettei puhtaan siirtymän sijoittamislupaa enää sisällytetä kustannuksiin osallistumista koskevan laajennuksen piiriin.

Samalla on tärkeää huolehtia siitä, että hankkeiden edellyttämien merkittävien yhdyskuntarakentamisen kustannusten vastuunjako on ennakoitavissa ja että kustannusten jakautumista koskevat periaatteet ovat hanketoimijoiden ja kuntien kannalta riittävän selkeitä.

Kehittämisalueet

Maakuntaliitot suhtautuvat myönteisesti kehittämisaluesääntelyn uudistamiseen. Kiinteistönomistajien ja haltijoiden aloiteoikeus sekä mahdollisuus kehittämisaluesopimukseen voivat lisätä menettelyn käytettävyyttä ja edistää laajojen aluekehitys- ja investointihankkeiden toteuttamista.

Lain toimeenpanossa tulee huolehtia siitä, että kehittämisaluemenettely soveltuu erilaisiin alueellisiin olosuhteisiin ja että menettelyssä voidaan asianmukaisesti ottaa huomioon myös hankkeiden seudulliset ja maakunnalliset vaikutukset. Maakuntaliitot pitävät erityisen tärkeänä kehittämisaluemenettelyn toimivuutta kuntarajat ylittävissä, seudullisesti merkittävissä kehittämiskokonaisuuksissa.

Katualueet ja kuntatalous

Maakuntaliitot tunnistavat katualueiden ilmaisluovutusvelvollisuudesta luopumisen taustalla olevan maanomistajien omaisuudensuojaan liittyvän näkökulman.

Muutoksesta aiheutuu kunnille uudenlaisia katualueiden hankintaan liittyviä kustannusvastuita, joiden merkitys voi vaihdella kuntien välillä. Maakuntaliitot pitävät tärkeänä, että uudistuksen kuntataloudellisia vaikutuksia seurataan erityyppisissä ja eri tavoin kehittyvissä kunnissa.

Uudistuksen kuntataloudellisia vaikutuksia tulee seurata systemaattisesti, ja mahdollisiin olennaisiin ennakoimattomiin kustannusvaikutuksiin sekä vaikutuksiin kuntien mahdollisuuksiin toteuttaa kaavoitettuja alueita tulee tarvittaessa reagoida.

Maakuntakaavaan perustuvan lunastusluvan poistaminen

Maakuntaliitot kiinnittävät erityistä huomiota ehdotukseen poistaa maakuntakaavaan perustuva erityinen lunastuslupaperuste. Hallituksen esityksen mukaan maakuntakaavaan perustuva lunastuslupa poistettaisiin samalla, kun lunastusluvan myöntämisen edellytyksiä tarkennettaisiin.

Maakuntaliitot pitävät perusteltuna omaisuudensuojan vahvistamista sekä lunastamisen edellytysten täsmällistä, ennakoitavaa ja oikeasuhtaista sääntelyä. Maakuntakaavalla on kuitenkin alueidenkäytön suunnittelujärjestelmässä erityinen tehtävä valtakunnallisten, maakunnallisten ja seudullisten alueidenkäyttötarpeiden yhteensovittamisessa.

Maakuntaliitot katsovat, ettei maakuntakaavaan perustuvan erityisen lunastuslupaperusteen merkitystä ole perusteltua arvioida yksinomaan sen tähänastisen käyttömäärän perusteella.

Maakuntakaavaan liittyvän toteuttamisvälineen merkitys voi olla myös siinä, että se osaltaan turvaa viime kädessä maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävän alueidenkäyttöratkaisun toteuttamisedellytyksiä.

Maakuntaliitot pitävät tämän vuoksi tarpeellisena, että eduskuntakäsittelyssä arvioidaan vielä maakuntakaavaan perustuvan erityisen lunastuslupaperusteen poistamisen aineelliset ja menettelylliset vaikutukset. Arvioinnissa tulee erityisesti varmistaa, ettei poistaminen johda oikeudelliseen epäselvyyteen tai tosiasialliseen heikennykseen maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävien alueidenkäyttöratkaisujen toteuttamisedellytyksissä silloin, kun muun sovellettavan lunastusperusteen mukaiset edellytykset lunastamiselle täyttyvät.

Maakuntaliitot pitävät samalla tärkeänä, että poistuvan erityisen lunastusperusteen ja muiden sovellettavien lunastusperusteiden välinen suhde on riittävän selkeä ja ennakoitava.

Jatkokäsittelyssä tulee erityisesti selventää, miten lainvoimaisessa maakuntakaavassa osoitettu valtakunnallinen, maakunnallinen tai seudullinen alueidenkäyttötarve sekä maakuntakaavan perustana olevat selvitykset otetaan huomioon arvioitaessa muun sovellettavan lunastusperusteen mukaisten lunastamisen edellytysten täyttymistä sekä lunastettavan alueen sijainnin, laajuuden ja ajoituksen suhdetta kyseiseen tarpeeseen.

Tavoitteena ei ole tehdä maakuntakaavasta automaattista lunastusperustetta eikä alentaa lunastamisen yleisiä oikeudellisia edellytyksiä. Tavoitteena on varmistaa, ettei nimenomaisen maakuntakaavaan perustuvan lunastuslupaperusteen poistaminen aiheuta epäselvyyttä maakuntakaavan merkityksestä muiden lunastusperusteiden mukaisessa harkinnassa eikä heikennä alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän johdonmukaisuutta.

Tämä on tärkeää sekä maanomistajien oikeusturvan että maakuntakaavan oikeusvaikutusten ennakoitavuuden ja eri kaavatasojen välisen tehtäväjaon selkeyden kannalta.

Maakuntakaavan ja muun lainsäädännön muodostama kokonaisuus

Maakuntaliitot korostavat, ettei yhdyskuntakehittämislakia tule tarkastella erillisenä alueidenkäytön muusta lainsäädäntökokonaisuudesta.

Maakuntakaava, kuntien yleis- ja asemakaavoitus sekä kaavojen toteuttamisen välineet muodostavat suunnittelu- ja toteuttamisketjun. Lainsäädännön tulee turvata tämän ketjun johdonmukaisuus siten, että strategisella maakuntakaavatasolla ratkaistut valtakunnalliset, maakunnalliset ja seudulliset kysymykset voidaan asianmukaisesti konkretisoida yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteuttaa.

Maakuntaliittojen näkökulmasta on tärkeää, että maakuntakaavoituksessa tehtävien valtakunnallisten, maakunnallisten ja seudullisten alueidenkäyttöratkaisujen oikeudellinen merkitys säilyy selkeänä myös silloin, kun niiden konkreettinen toteuttaminen tapahtuu muun lainsäädännön ja myöhempien suunnitteluvaiheiden kautta.

Tämä näkökulma korostuu erityisesti silloin, kun maakuntakaavaan perustuva erityinen lunastusperuste ehdotetaan poistettavaksi. Maakuntakaavan strategisen luonteen ja myöhempien toteuttamisvälineiden välisen oikeudellisen suhteen tulee muodostaa selkeä ja ennakoitava kokonaisuus.

Maakuntaliitot pitävät tärkeänä, että uudistuneen alueidenkäyttöä, rakentamista ja kaavojen toteuttamista koskevan lainsäädännön yhteisvaikutuksia arvioidaan kokonaisuutena. Jälkiarvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueidenkäyttölain, yhdyskuntakehittämislain, yhdyskuntarakentamislain ja rakentamislain muodostaman kokonaisuuden toimivuuteen alueidenkäytön suunnittelu- ja toteuttamisjärjestelmän näkökulmasta.

Alueelliset vaikutukset, seuranta ja jälkiarviointi

Suomen aluekehitys on eriytynyttä. Saman sääntelyn vaikutukset voivat olla erilaisia voimakkaasti kasvavalla kaupunkiseudulla, seutukaupungissa, pienessä kunnassa ja vähäisen rakentamispaineen alueella.

Maakuntaliitot pitävät tärkeänä, että lain toimeenpanossa ja jälkiarvioinnissa seurataan sääntelyn tosiasiallisia vaikutuksia erilaisilla alueilla. Jälkiarvioinnille tulee määritellä riittävän varhaisessa vaiheessa keskeiset arviointikysymykset ja seurattavat vaikutukset.

Maakuntaliitot esittävät, että vaikutusten seurannassa tarkastellaan ainakin:

- kuntien maapoliittisten tehtävien vaatimia voimavaroja;
- yhdyskuntarakentamisen kustannusten jakautumista kuntien, kiinteistönomistajien ja muiden
- hankkeen osapuolten välillä;
- kaavoituksen ja investointien toteutumisedellytyksiä;
- vaikutuksia erilaisiin kiinteistömarkkinoihin;
- alueellisesti eriytyviä vaikutuksia kuntien mahdollisuuksiin toteuttaa yhdyskuntarakennetta ja
- elinvoimainvestointeja;
- kehittämisaluemenettelyn käytännön toimivuutta erilaisissa alueellisissa olosuhteissa; sekä
- vaikutuksia seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävien alueidenkäyttöratkaisujen toteuttamiseen.

Maakuntaliitot pitävät tärkeänä, että seurannassa ja jälkiarvioinnissa tunnistettuihin alueellisesti tai lainsäädäntökokonaisuuden toimivuuden kannalta epätoivottuihin vaikutuksiin voidaan tarvittaessa reagoida.

Yhteenveto

Maakuntaliitot pitävät yhdyskuntakehittämislain tavoitteita pääosin kannatettavina ja katsovat, että hallituksen esitystä on kevään 2026 lausuntovaiheen jälkeen täsmennetty useilta osin.

Maakuntaliittojen näkökulmasta lain jatkokäsittelyssä korostuu kolme kokonaisuutta:

1. **Sääntelyn alueellinen toimivuus.** Lainsäädännön tulee soveltua kasvavien kaupunkiseutujen lisäksi seutukaupunkeihin, pieniin kuntiin ja vähäisen rakentamispaineen alueisiin. Kuntien velvoitteiden ja yhdyskuntarakentamisen kustannusten tulee olla oikeassa suhteessa kuntien erilaisiin olosuhteisiin ja toiminnan laajuuteen.

2. **Kuntatalouden ja investointien toteuttamisedellytykset.** Sääntelyllä tulee turvata kuntien mahdollisuudet toteuttaa kaavoitettuja alueita ja mahdollistaa puhtaan siirtymän sekä muiden alueiden elinvoiman kannalta merkittävien investointien toteutuminen siten, että yhdyskuntarakentamisen kustannusvastuu on selkeä, ennakoitava ja oikeasuhtainen.

3. **Maakuntakaavan asema ja alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän jatkuvuus.** Maakuntakaavaan perustuvan erityisen lunastuslupaperusteen poistamisen vaikutukset tulee vielä arvioida maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävien alueidenkäyttöratkaisujen toteuttamisen näkökulmasta. Samalla tulee

varmistaa, että lainvoimaisen maakuntakaavan ja sen perustana olevien selvitysten merkitys muiden sovellettavien lunastusperusteiden mukaisessa harkinnassa on riittävän selkeä ja oikeudellisesti ennakoitava.

Näitä pääkohtia täydentää tarve seurata uudistuksen kuntataloudellisia ja alueellisia vaikutuksia sekä alueidenkäyttöä koskevan uudistuneen lainsäädäntökokonaisuuden yhteisvaikutuksia.

Maakuntaliitot korostavat lopuksi, että toimiva alueidenkäytön lainsäädäntö edellyttää tasapainoa maanomistajien omaisuudensuojan ja oikeusturvan, kuntien taloudellisten ja toiminnallisten edellytysten, investointien toteuttamisedellytysten sekä valtakunnallisten, maakunnallisten ja seudullisten alueidenkäyttötarpeiden välillä. Tämän tasapainon toteutuminen tulee varmistaa hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä.

Päätös
Ehdotus hyväksyttiin.

§ 165
Lausunto luonnoksesta yksityisteistä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi

VSLDno-2026-402

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi yksityisteistä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta. Lausunto pyydetään toimittamaan Lausuntopalvelun kautta 6.11. mennessä. Muutoksen tavoitteena on toimeenpanna valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman (Liikenne 12) kirjausta yksityisteiden lauttapaikkojen (yksityistielossit) avustustasosta.

Asetusta esitetään muutettavaksi siten, että lauttapaikkojen ja vuosittain purettavien siltojen valtionavustuksen osuus olisi jatkossa 80 prosenttia hyväksyttävistä todellisista käyttö- ja kunnossapitokustannuksista. Tähän asti avustuksen enimmäisosuus on ollut 80 prosenttia. Muutos vähentäisi valtionapuviranomaisen harkintavaltaa avustusosuuden määrittämisessä ja parantaisi tiekuntien saaman rahoituksen ennakoitavuutta. Käytännössä muutoksen vaikutus olisi vähäinen, sillä avustusta on tähän asti maksettu asetuksen salliman enimmäisosuuden mukaisesti.

Lisäksi luonnoksessa ehdotetaan, että yksityistielossien valtionavustuksesta voidaan maksaa ennakkona enintään 70 prosenttia edellisen vuoden toteutuneista kustannuksista, aiemman 80 prosentin sijaan. Perustelumuistion mukaan muutoksella pyritään kasvattamaan tiekuntien rahoitusrakenteen omavaraisuutta.

Maakuntahallitus on aiemmin antanut kokouksessaan 15.12.2025 kannanoton yksityistielossien tulevaisuuden ja niiden rahoituksen pitkäjänteisyyden ja riittävyyden varmistamisesta. Kannanotossa esitettiin vähintään 80 prosentin rahoituksen turvaamista niitä ylläpitäville tiekunnille. Varsinais-Suomessa on viisi yksityistielossia, joita ylläpitävät tiekunnat: Paraisten Haverön, Käldön, Sandö Öjenin ja Sorpon lossi sekä Salon Petun lossi. Nyt ehdotettu asetusmuutos vastaa osaltaan maakunnan esiin nostamaan tarpeeseen.

Valmistelija/lisätiedot
Malla Rannikko-Laine, edunvalvontajohtaja
Miika Tiainen, edunvalvonnan erikoissuunnittelija
Sami Heinonen, saaristo- ja maaseutuasiamies
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää antaa seuraavan lausunnon:

Varsinais-Suomen liitto pitää yksityistieasetukseen ehdotettua muutosta kannatettavana. Liitto on aiemmin pitänyt esillä tarvetta yksityistielossien rahoituksen pitkäjänteisyyden ja ennakoitavuuden varmistamisesta. Varsinais-Suomessa on viisi tiekunnan ylläpitämää yksityistielossia. Nyt ehdotettu muutos vastaa tältä osin maakunnan esiin nostamaan tarpeeseen. Vaikka muutos on käytännön vaikutuksiltaan vähäinen, vahvistaa kiinteä 80 prosentin avustusosuus näkymää yksityistielossien rahoituksen ennakoitavuudesta ja siten tiekuntien mahdollisuuksia ylläpitää saariston välttämättömiä liikenneyhteyksiä.

Yksityistielossit ovat niitä käyttävien saaristoalueiden saavutettavuuden ja elinvoiman kannalta keskeistä infrastruktuuria. Ne turvaavat vakituisen ja vapaa-ajan asumisen sekä yritystoiminnan edellyttämiä yhteyksiä ja ovat tärkeitä myös palvelujen saavutettavuuden ja pelastustoimen kannalta.

Varsinais-Suomen liitto korostaa samalla, että yksityistielossien pitkäjänteinen rahoitus edellyttää yksityisteiden valtionavustusten riittävää määrärahatasoa. Nykyinen keskimäärin noin 6,7 miljoonan euron vuotuinen rahoitustaso on niukka. Kiinteän 80 prosentin avustusosuuden toteutuminen tulee turvata siten, ettei se kohtuuttomasti heikennä muiden välttämättömien yksityistiekohteiden rahoitusmahdollisuuksia. Liikenne 12 –suunnitelmassa linjatusta yksityisteiden määrärahatason korottamisesta neljällä miljoonalla eurolla vuodesta 2030 eteenpäin tulee lisäksi pitää kiinni. Tämän ohella ennakkona maksettavan avustuksen osuuden alentamisen 80 prosentista 70 prosenttiin vaikutuksia tiekuntien maksuvalmiuteen on syytä seurata.

Päätös
Ehdotus hyväksyttiin.

§ 166
Lausunto Länsirata Oy:n Hajala-Nunna ratasuunnitelmasta

VSLDno-2026-403

Länsirata Oy pyytää Varsinais-Suomen liiton lausuntoa Hajala–Nunna-ratasuunnitelmasta. Lausunto pyydetään toimittamaan Länsirata Oy:lle 30.10.2026 mennessä osoitteella info@lansirata.fi.

Traficom on kuuluttanut Länsirata Oy:n Hajala–Nunna ratasuunnitelman uudelleen, koska ratalain mukainen 4 vuoden määräaika aloituskuulutuksesta ratasuunnitelman hyväksymiseen ehti umpeutua ennen Traficomin hyväksymispäätöstä. Hajala–Nunna ratasuunnitelma on ollut nähtävillä aikaisemmin 6.6.2025 alkaen. Varsinais-Suomen liitto ei antanut tällöin suunnitelmasta lausuntoa. Varsinais-Suomen liitto on aiemmin lausunut Väylävirastolle Salo–Turku-kaksoisraiteen yleissuunnitelmasta välillä Hajala–Nunna vuonna 2022.

Länsirata on Helsingin ja Turun välille suunnitteilla oleva osittain kaksiraiteinen nopea junayhteys. Länsirata on osa Euroopan laajuisen liikenneverkon (TEN-T) rajat ylittävää Skandinavia–Välimeri-ydinverkkokäytävää. Päätavoitteita rakentamiselle ovat radanvarsikaupunkien välisen matka-ajan lyhentäminen, raideliikenteen saavutettavuuden parantaminen, radanvarsikaupunkien työssäkäyntialueiden laajentaminen, alueiden vetovoiman ja kilpailukyvyn kasvattaminen, häiriöherkkyyden vähentäminen ja lähijunaliikenteen mahdollistaminen.

Salon Hajalan ja Kaarinan Nunnan välille suunnitellaan toinen raide nykyisen raiteen viereen sisältäen Hajalan, Kriivarin ja Piikkiön oikaisujen suunnittelun. Hajala–Nunna kaksoisraiteen hanke alkaa Hajalasta Pepallonmäen tunnelin länsipuolelta km 155+000 ja päättyy Nunnan kohdalla Piikkiön oikaisun päättymiskohtaan km 188+500. Alue sijoittuu pääosin haja-asutusalueelle lukuun ottamatta Paimion ja Nunnan taajama-alueita. Hanke sijoittuu Salon, Paimion ja Kaarinan kaupunkien alueelle.

Edellisen nähtävilläolon jälkeen työnaikaiset haltuunottoalueet on tarkennettu, maa-aineisten sijoitusalueita on poistettu, Y865 yksityistien linjausta on muutettu Fingridin lausunnon johdosta ja meluseinien osalta on tehty tarkennuksia.

Sähköiseen suunnitelma-aineistoon on mahdollista tutustua Traficomin ilmoitustaulun kautta

Valmistelija/lisätiedot
Heidi Saaristo-Levin, suunnittelujohtaja
Malla Rannikko-Laine, edunvalvontajohtaja
Salla Murmann, erikoissuunnittelija
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää antaa Länsirata Oy:n Hajala–Nunna-ratasuunnitelmasta, Salo, Paimio, Kaarina seuraavan lausunnon:

Länsirata on merkittävä kasvuhanke, joka mahdollistaa Etelä-Suomeen 1,5 miljoonan ihmisen työssäkäynti- ja asiointialueen. Suomen väkiluvun odotetaan kasvavan Turku–Tampere–Helsinki-kasvukolmiossa merkittävästi 2040-luvulle mennessä ja saavutettavuuden parantaminen on ensiarvoisen tärkeää. Helsinki–Turku nopea ratayhteys on kriittinen osa alueen kestävää kehitystä ja elinvoimaa.

Eurooppalaiseen TEN-T-ydinverkkokäytävään kuuluvalla yhteysvälillä on strateginen merkitys Suomen liikennejärjestelmässä. Länsirata vahvistaa eteläisen Suomen ja sitä kautta koko maan liikennevirtojen kytkeytymistä Länsi-Eurooppaan. Nopea ja luotettava junayhteys parantaa Suomen vetovoimaa, kilpailukykyä, huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta.

Länsirata vahvistaa Varsinais-Suomen ja Turun kaupunkiseudun asemaa osana koko Etelä-Suomen laajuista kestävää asunto- ja työmarkkina-aluetta. Hajala–Nunna-ratasuunnitelma ja siihen sisältyvä kaksoisraide mahdollistavat osaltaan uuden lähijunaliikenteen käynnistämisen sekä asemapaikkojen tulevan kehittämisen.

Ratasuunnitelma on Varsinais-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelman, voimassa olevan maakuntakaavan ja Varsinais-Suomen strategian 2040+ tavoitteiden mukainen. Suunnitelma on valmisteltu huolella Varsinais-Suomen liiton kannalta keskeiset näkökulmat huomioon ottaen. Varsinais-Suomen liitto puoltaa ratasuunnitelman hyväksymistä.

Päätös
Anna-Leena Yli-Jama ja Saku Nikkanen ilmoittivat olevansa esteellisiä (intressijäävi). He poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Ehdotus hyväksyttiin.

§ 167
Aluesuunnittelujaoston 21.9.2026 antamat lausunnot ja käsittelemät asiat

Aluesuunnittelujaoston 21.9.2026 pöytäkirja:

- Lausunto Laitilan Kivijärven tuulivoimapuiston osayleiskaavan luonnoksesta
- Lausunto Kantatie 52:n tiesuunnitelmasta välillä 110-Vt1 Salossa

Lausuntopyynnöt, jotka eivät anna aihetta Varsinais-Suomen liiton lausunnon antamiseen:

- Laitilan kaupunki: Laitilan Lukujärven ranta-asemakaavanmuutosluonnos (366 /25.8.2026)
- Puolustusministeriö: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (372/3.9.2026)
- Raision kaupunki: E18 Keonkulman asemakaavanmuutosluonnos (344/26.6.2026)
- Salon kaupunki: MTK:n Säätiön Lahnajärven Kettulan maa-aineslupahakemus (362/19.8.2026)

Ilmoitukset Varsinais-Suomen liiton luottamustoimielimien päätöksistä ovat olleet nähtävillä pöytäkirjojen tarkastusten jälkeen liiton verkkosivuilla.

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus merkitsee maankäyttöjaoston pöytäkirjan 21.9.2026 tiedoksi eikä käytä kuntalain § 92 mukaista otto-oikeuttaan.

Päätös
Ehdotus hyväksyttiin.

§ 168
Viranhaltijapäätökset

Salassapidettävät tiedot poistettu.

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus merkitsee viranhaltijoiden päätöspöytäkirjat tiedoksi eikä käytä kuntalain § 92 mukaista otto-oikeuttaan.

Päätös
Ehdotus hyväksyttiin.

§ 169
Tiedoksi annettavat asiat

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi annettavat asiat tiedoksi.

Päätös
Ei tiedoksi annettavia asioita.

Muutoksenhakukielto

§157, §158, §159, §160, §161, §163, §164, §165, §166, §167, §168, §169

Muutoksenhakukielto

Tästä päätöksestä ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Oikaisuvaatimus

§162

Oikaisuvaatimusohje

Oikaisuvaatimusohjeet

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä:

• se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen), sekä

• kuntayhtymän jäsenkunta ja sen jäsen.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Viranomaiselle toimitetun sähköisen asiakirjan katsotaan saapuneen määräajassa, jos asiakirja saapuu viimeistään määräajan viimeisen päivän aikana. Paperinen oikaisuvaatimuskirjelmä on toimitettava Varsinais-Suomen liiton kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Kun käytetään tavallista sähköistä tiedoksiantoa, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä. Kirjeitse tapahtuvan tiedoksiannon kohdalla asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimusviranomainen

Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, on Varsinais-Suomen liiton maakuntahallitus.

Kirjaamon yhteystiedot:

Sähköpostiosoite: kirjaamo@varsinais-suomi.fi
Puhelinnumero: 02 2100 900
Postiosoite: PL 273, 20101 Turku
Käyntiosoite: Linnankatu 52 B, Turku
Kirjaamon aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 9-15.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava:
• päätös, johon haetaan oikaisua
• miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
• millä perusteella oikaisua vaaditaan.

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero.

Jos oikaisuvaatimuspäätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä voi pyytää Varsinais-Suomen liiton kirjaamosta.

Pöytäkirja on viety nähtäväksi yleiseen tietoverkkoon.

Päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi sähköpostilla.